

KOULUTUSOHJELMAPROJEKTI 2009–2010
Ammattikorkeakoulutuksen tulevaisuutta
kartoittamassa

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry.

SISÄLTÖ

Loppuraportti

Liite 1: Koulutusalojen kehittämissuunnitelmien tehtävät

Liite 2: Humanistinen ja kasvatusala

Liite 3: Kulttuuriala

Liite 4: Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

Liite 5: Luonnontieteiden ala

Liite 6: Luonnonvara- ja ympäristöala

Liite 7: Matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Liite 8: Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Liite 9: Tekniikan ja liikenteen ala

Liite 10: ARENE:n suositus NQF:n ja yhteisten kompetenssien soveltamisesta

Liite 11: Uuden koulutusohjelman arviointikriteerit

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	4
2. Koulutusohjelmaprojektin tausta	4
3. Sidosryhmähaastattelut	5
4. Koulutusohjelmarakenteen kehittäminen	9
4.1. Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	9
4.2. Kulttuuriala.....	10
4.3. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	10
4.4. Luonnontieteiden ala	10
4.5. Luonnonvara- ja ympäristöala	11
4.6. Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	12
4.7. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala.....	12
4.7.1. Sosiaali-ala.....	12
4.7.2. Liikunta-ala.....	12
4.7.3. Kauneusala	12
4.7.4. Terveystieteiden ala	12
4.8. Tekniikan ja liikenteen ala.....	13
5. Ammattikorkeakoulututkintoja ja koulutusohjelmia koskevat linjaukset.....	13
5.1. Koulutusohjelmien kokonaisuus ja koulutusohjelman tehtävät	13
5.2. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavat koulutusohjelmat.....	14
5.3. Uusista koulutusohjelmista päättäminen	16
5.4. Uusien koulutusohjelmien valmistelu.....	16
5.5. Tutkintojen muodostumisen periaatteet tulevaisuudessa.....	17
6. Muut koulutusohjelmaprojektin toiminnot	18
6.1. Suositus NQF:n ja yhteisten kompetenssien soveltamisesta ammattikorkeakouluissa.....	18
6.2. Suositus uusien koulutusohjelmien arviointikriteereiksi.....	18
7. Kehittämistyön jatkaminen.....	19
8. Yhteenvedo koulutusohjelmaprojektin esityksistä ja suosituksista	19

1. Johdanto

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry:n toteuttaman ja opetusministeriön rahoittaman koulutusohjelmaprojektin yhtenä keskeisenä lähtökohtana oli koulutusohjelmarakenteiden ja -nimikkeiden selkeyttäminen ja yhtenäistäminen. Epäilemättä on kouluttajan, opiskelijan ja työnantajan yhteinen etu ja laadun tae, että koulutusjärjestelmän tuotteet ovat mahdollisimman selkeitä.

Koulutusohjelmaprojekti tuotti eräitä selvästi tavoitteenasettelua palvelevia toimenpidehdotuksia, kiihdytti yleisemminkin koulutusalaakohtaista keskustelua tältä osin ja ehkäpä joissain kohdin myös koetteli ammatti-identiteettien joustokykyä uusien haasteiden edessä. Ennen muuta projekti nosti pintaan ytimeen menevän kysymyksen tulevaisuuden ammattikorkeakoulutuksen muodoista ja malleista.

Projektin fokus oli vahvasti ammattikorkeakoulutuksen työelämäläheisyydessä. Ilmeistä on, että tarvitaan vielä intensiivistä monien tahojen keskustelua siitä tulevaisuudesta jossa ja johon koulutamme ihmisiä. Perustellusti voi kysyä, ovatko koulutusalaakohtainen luokittelu, koulutusohjelmarakenne ja hyvin vahva tutkinto-opiskelupainotteisuus kaikilta osin tehokkaita välineitä osaamisen kehittämiseen ja suuntaamiseen. Loppuraportin viides linjaus tutkintojen muodostumisen periaatteista on tässä suhteessa merkittävä tulevaisuuslinjaus.

Vesa Saarikoski

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry:n puheenjohtaja

2. Koulutusohjelmaprojektin tausta

Koulutusohjelmaprojektin asettamisvaiheeseen liittyvissä tavoitteissa korostettiin koulutusohjelmarakenteiden selkeyttämistä ja yhtenäistämistä. Tavoite oli noussut esille sekä erilaisissa selvityksissä (esimerkiksi Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä), käytännön tilanteissa (koulutukseen hakeutuvien kysymykset ja palautteet), ARENE:n toiminnassa (koulutusalaakohtaisten kehittämisryhmien lausunnot koulutusohjelmaesityksistä) että opetusministeriön linjauksissa.

Projektin tavoitteet esitettiin alkuvaiheessa seuraavasti:

1. Ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmarakenteiden ja – nimikkeiden selkeyttäminen ja yhtenäistäminen.
2. Koulutusohjelmarakenteiden tarkastelu työelämän osaamis- ja kehittämistarpeiden pohjalta.
3. Valtakunnallisesti yhtenäisten ohjelmien ja alueiden tarpeista lähtevien ohjelmien välinen linjaus.
4. Valtakunnallisesti tärkeiden, pienten koulutusohjelmien toteuttamisen periaatteet ammattikorkeakouluissa.

5. Ammattikorkeakoulujen ECTS-projektissa (Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä, ARENE 2006) tehtyjen koulutusohjelmia ja opetussuunnitelmia koskevien linjausten huomioon ottaminen koulutusohjelmarakenteen kehittämisessä.
6. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien koulutusohjelmien periaatteellisten valtakunnallisten ja koulutusalojen linjausten tekeminen ja tarkentaminen.
7. Molempien koulutusohjelmatasojen tarkentamisessa tulee ottaa huomioon eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen ulottuvuudet ja reunaehdot.

Projektin aloitusvaiheen keskusteluissa tavoitteita tarkennettiin ja seuraavat teemat nousivat erityisesti esille:

- ❖ tutkintonimikkeet ja nimikkeiden merkitys ammatillisen korkeakoulutuksen kehittämiselle,
- ❖ tutkinto- ja koulutusohjelmarakenteen merkitykset eri intressitahoille (hakijat ja opiskelijat, alueelliset toimijat, ammattialan toimijat ja yritykset, muut sidosryhmät, EU),
- ❖ koulutusohjelmien työelämävastaavuus ja vastaaminen muuttuviin toimintaympäristön haasteisiin,
- ❖ eri koulutusalojen ja alueiden reunaehdot koulutusohjelmille (säädellyt ammatit, alueellisesti tärkeät pienet koulutusohjelmat),
- ❖ koulutusohjelmien elinkaareen liittyvät prosessit.

Koulutusohjelmaprojektin johtoryhmänä on toiminut ARENE:n hallitus. Ohjausryhmä koostui ARENE:n koulutusalojen kehittämisryhmien puheenjohtajista, ARENE:n pääsihteeristä sekä SAMOKin edustajasta. Ohjausryhmän kokouksissa on lisäksi ollut läsnä opetusministeriön edustaja ja sihteerinä on toiminut projektin projektipäällikkö.

3. Sidosryhmähaastattelut

Projektin aluksi haastateltiin sidosryhmiä. Haastattelujen tavoitteena oli luoda käsitys, millaisia eri tahot näkevät ammattikorkeakoulujen tutkinto- ja koulutusohjelmarakenteen ja niiden tulevaisuuden kehittämisen haasteet. Haastateltavat valittiin siten, että ammattikorkeakoulututkinnoista ja niihin johtavista koulutusohjelmista saatiin palautetta keskeisiltä intressitahoilta. Tällaisiksi tahoiksi määriteltiin opiskelijat ja koulutukseen hakeutumisen vaiheen toimijat, työelämää edustavat järjestöt, aluekehitystoimijat ja muut valtakunnalliset intressiryhmät.

Sidosryhmiltä kysyttiin seuraavia asioita:

1. Miten organisaatiosi on yhteistyössä ammattikorkeakoulujen kanssa?
2. Miten arvioit yhteistyötä?
3. Miten tunnet ammattikorkeakoulujen tutkintorakennetta?
4. Minkälaista on tutkintoihin (perustutkinnot, ylemmät) liittyvä osaaminen alallasi/yleisesti?
5. Miten alemmat ja ylemmät amk-tutkinnot eroavat mielestäsi toisistaan?
6. Minkälaista osaamista ammattikorkeakouluissa mielestäsi pitäisi tuottaa?
7. Miten arvioit amk-tutkintojen profiilia vrt. yliopistotutkinnot?
8. Mitä mieltä olet tutkintonimikkeistä (vrt. yliopiston tutkintonimikkeet)?
9. Miten tunnet eri koulutusalojen koulutusohjelmia?
10. Miten koulutusohjelmat vastaavat alan /yleisiä työelämän osaamisvaatimuksia?

11. Oletko ollut mukana kehittämässä koulutusohjelmia?
12. Mitkä ovat organisaatiosi vahvuudet yhteistyössä amkien kanssa?
13. Mitkä ovat organisaatiosi vahvuudet koulutusohjelmien kehittämisessä?
14. Minkälaista yhteistyötä ehdottaisit organisaatiosi ja koulutusohjelmien kehittämistyön välille?
15. Keiden pitäisi mielestäsi tehdä amk-koulutusohjelmien kehittämistyötä?

Haastateltavat tahot olivat:

Opiskelijat: SAMOK (Taskila), Sopo ry (pj. Hernetkoski), KTL (Vuorinen)

Ammattialat /työelämä: Suomen Yrittäjät (Lamppu, Pallari), Metso (Muukka), THL (Haverinen, Kaila), Tampereen yliopiston Työelämän tutkimuslaitos (Jokinen), TEM (Lähdesmäki, Oivo), TSE (Kuosa), Valvira (Pennanen), STM (Vallimies-Patomäki), Teknologiateollisuus (Karikorpi), EK (Koponen, Tuominen)

Alueet: maakuntaliitot (Honka, Tarvainen), kaupungit (Lehto-Häggroth, Airaksinen), ammattikorkeakoulut (Turku, Kajaani)

Muut sidosryhmät: OAJ (Louhelainen), aiemmat projektit (Auvinen, Hintsanen, Wolff, Lantto), Kuntaliitto (Salminen, Mäki-Lohiluoma), OPM (Kangasniemi, Innola)

Sidosryhmähaastattelujen tulokset voidaan tiivistää seuraavasti:

1. On tärkeää, että ammattikorkeakoulu pystyy toiminnallaan reagoimaan muuttuviin alueellisiin tarpeisiin ja olemaan mukana tukemassa maakunnallisten strategioiden toteutumista. Koulutusohjelmarakenne voi jopa olla estämässä tätä kehitystä, mikäli koulutusohjelmien tuottamaa osaamista ei arvioida kriittisesti ja koulutusohjelmia ei kehitetä tai niistä ei luovuta toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten mukaisesti. Koulutusohjelmarakenteen ja koulutusohjelmien osaamistavoitteiden pitäisi perustua määrälliseen ja laadulliseen ennakointiin. Kaikille koulutusohjelmille ei ole alueellista tarvetta, vaan niiden perustelu liittyy erityisosaamisen tuottamiseen ja valtakunnallisiin tarpeisiin.

”Perustutkinnot vastaavat hyvin kuntien tarpeita, valmistuneilla on hyvät vuorovaikutustaidot ja he ovat hyviä tarttumaan toimeen.”

”Peruskuva on, että ammattikorkeakoulujen tutkintorakenne on täyttänyt jonkin tarpeen. Ammattikorkeakoulujen rooli on uudistaa työelämää ja siinä se on onnistunut. Työllistyminen on hyvällä tasolla, joten se on epäsuora positiivinen palaute työelämän tarpeeseen vastaamisesta.”

”Miten paljon suunnittelua tehdään aluetasolla? Esille pitäisi saada suuremmat kuviot.”

2. Ammattikorkeakoulujen toiminnalta ja koulutusohjelmarakenteelta kaivattiin rohkeita näkemyksiä tulevaisuuden työelämästä ja uudistavampaa otetta tavoissa analysoida työelämän tarpeita. Työelämä ei niinkään tarvitse tutkintoja tai tutkintonimikkeitä, vaan osaamista. Lisäksi kaivattiin lisäanalyysia siitä, millaista on ammattikorkeakoulututkinnon ja ylempien ammattikorkeakoulututkinnon tuottama osaaminen.

”Ammattikorkeakoulututkinnoissa työelämäyhteyden pitäisi syntyä jo koulutusaikana ja koulutuksen pitäisi kyetä muuntautumaan jatkuvasti. Työelämälähtöisyys edellyttää, että tutkintorakenteet eivät ole jäykkiä ja että tarjolla on jatkuvia opiskelumahdollisuuksia.”

”Koulutus ei kuitenkaan voi olla yksi yhteen työelämän vaateiden, esimerkiksi yhden yrityksen tilanteen kanssa.”

”Työelämä haluaa selkeyttä. Työtehtävät eivät ole yrityskontekstissa hienojakoisia, vaan tärkeää on karkea osaaminen. Tutkintonimikettä voidaan hyödyntää myös negatiivisesti – hienojakoisuus kaventaa työtä.”

”Ammattikorkeakoulussa pitäisi tuottaa työelämälähtöistä korkeaa osaamista, sekä teoreettista että käytännöllistä. Jos kädentaidot ovat oleellisia alalla, niitä pitää opettaa.”

”Ei voida tavoitella rajoitettuja professioita vaan geneerisiä taitoja. Tämä edellyttäisi laajempia tutkintoja.”

”Elinkeinoelämällä voisi olla paljon käyttöä ei-traditionaalille osaamiselle.”

”Ylemmistä amk-tutkinnoista puhutaan liikaa osana tutkintojärjestelmää, eikä osana alueen työelämän kehittämistyötä.”

”Miten koulutusohjelmarakenne pystyy reagoimaan osaamisen muutoksiin toimintaympäristössä?”

”Täytyy osata myös käytännön työ, olla mukana tuotekehityksessä ja oman osaamisen kehittämisessä. Vastaako nykyinen järjestelmä näihin haasteisiin?”

”Koulutus on muuttunut teoreettiseksi – se ei enää palvele käytäntöä.”

”Koulutusohjelmaperusteinen ajattelu edellyttää staattista työelämää ja kehittämisen perustuu usein opettajien tutkimusintresseihin.”

3. Opiskelijoiden näkökulmasta ammattikorkeakoulun koulutustarjonnan tulisi muodostaa hallittava ja selkeä kokonaisuus. Tärkeää on, että koulutusohjelman sisällä on mahdollisuus luoda omia polkuja ja että ammattikorkeakoulututkinto ja ylempi ammattikorkeakoulututkinto muodostavat jatkumon. Erityisesti kaivattiin myös perustutkintojen tasolla koulutusohjelmien valtakunnallista yhteneväisyyttä. Liian kapea koulutusohjelma voi hankaloittaa

työllistymistä, sillä erityisesti pienissä ja keskisuurissa yrityksissä työntekijöiden tehtävät ovat moninaisia.

”Monen työntekijän on vaikea perustella työntajalle, miksi lähtee opiskelemaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa.”

”Ammattikorkeakoulun tuottamassa osaamisessa on asenteilla suuri merkitys, ammatillisuus kasvaa työkokemuksen myötä. Halu ja valmiudet oppia, uteliaisuus – nämä ovat tärkeitä asioita.”

”Koulutusohjelmia pitäisi olla vähemmän ja niiden sisällä mahdollisuus yksilöllistämiseen.”

”Joku lähtee koulutusohjelmasta pois, koska kaikki on liian valmista tai koulutusohjelma on liian keskeneräinen. Koulutusohjelman sisällä pitäisi olla varaa valita niin kuin nyt on lukiossakin.”

”Nuorten käsitys siitä, mihin koulutusohjelmat johtavat, on epämääräinen.”

”Perustutkintoja ja koulutusohjelmia vähemmän, erikoistumisopintoja enemmän.”

”Opiskelijat eivät osaa kertoa mitä he osaavat, vaan mitä kurseja ovat käyneet ja mikä on tutkintonimike.”

”Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot voidaan jossain tapauksissa hyväksyä urakehitystä tukevaksi tutkinnoksi yrityksessä, osassa yrityksiä niitä ei tunneta ollenkaan ja osa yrityksistä ihmettelee, mihin ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja tarvitaan.”

4. Haastateltavat totesivat, että organisaatio- ja järjestelmälähtöisyys ei voi olla kehittämisen lähtökohtana, vaikka näin vaikutti usein olevan. Ammattikorkeakoulun tehtävänä on linkittää työelämä- ja aluelähtöiset tarpeet koulutuksen laajempiin konteksteihin esimerkiksi kansainvälisellä tasolla.

”Tutkintojen eurooppalainen yhtenäisyys on tärkeää.”

”EU ei pyri harmonisoimaan tutkintoja, vaan luomaan yhteisiä puitteita ja siten tuottamaan vertailukelpoisuutta.”

”Laki edellyttäisi valtakunnallista yhteneväisyyttä koulutuksessa ja nyt sitä ei ole.”

”Työllistymistilanteessa kisataan monella alalla enemmän toisen asteen tutkinnon suorittaneiden kanssa kuin tiedekorkeakouluista valmistuneiden kanssa.”

”Miksi osaamisalueen muuttaminen koulutusohjelmaksi on tärkeää?”

”Koulutusohjelma-ajattelua pitäisi viedä suuntaan, jossa eri toimialat eivät korostuisi niin selvästi.”

”Minkälaiset voisivat olla tutkinnon myöntämisen reunaehdot?”

4. Koulutusohjelmarakenteen kehittäminen

Sidosryhmähaastattelujen tulosten ja ohjausryhmäkeskustelujen perusteella laadittiin koulutusaloittaisille kehittämisryhmille ohjeistus siitä, miten ne tarkastelevat ja arvioivat oman koulutusalan ammattikorkeakoulu- ja ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja ja niihin johtavia koulutusohjelmia. (Liite 1). Kehittämisryhmät aloittivat työskentelynsä lokamarraskuussa 2009. Eräillä aloilla analyysi tehtiin pääosin kehittämisryhmässä ja toiset alat lähestyivät kaikkia alan opetusta järjestäviä ammattikorkeakouluja esimerkiksi e-lomakekyselyillä.

Analyysin ja arvioinnin tulokset esitettiin raporteina, joissa kuvattiin alan koulutusohjelmien ja tutkintorakenteen tilannetta annetuissa kysymyksissä ja esitettiin kehittämis- ja muutosesityksiä. Kaikki ryhmät jättivät raportin, jossa oli analysoitu koulutusalan tilannetta. Kehittämisehdotuksia uusiksi rakenteiksi tehtiin myös kaikilla koulutusaloilla. Kehittämisehdotuksia käsiteltiin ARENE:n kokouksissa, johtoryhmässä ja projektin ohjausryhmässä.

4.1. Humanistinen ja kasvatusala

Kehittämisryhmä esitti seuraavia muutoksia: Kasvatusalalle tarvitaan englanninkielinen Bachelor-tasoinen koulutusohjelma. Yhteisöpedagogin tutkintonimike säilytetään, mutta koulutusohjelman nimen muutosta pohditaan tarkemmin, koska nykyisen koulutusohjelman nimi (kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma) suhteessa tutkintonimikkeeseen ei ole selkeää eikä kuvaa koulutuksen ydintä parhaalla mahdollisella tavalla. Viittomakielentulkki (AMK) tutkintonimikkeestä ehdotetaan luovuttavaksi ja uudeksi tutkintonimikkeeksi ehdotetaan Tulkki (AMK). Uudeksi koulutusohjelman nimeksi ehdotetaan Viittomakielialan tulkkauksen koulutusohjelmaa. Alalle luodaan uusi Puhuttujen kielten tulkkauksen koulutusohjelma harvinaisten puhuttujen kielten tulkkaukseen. Se tuottaa saman tutkintonimikkeen Tulkki (AMK). Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutusohjelman nimeksi esitetään Tulkkitoiminnan koulutusohjelma ja tutkintonimikkeeksi Tulkki (ylempi AMK) tai tulkkitoiminnan maisteri (AMK).

Projektin johto- ja ohjausryhmät kannattivat kehittämisryhmän esityksen mukaisia muutoksia.

(Liite 2)

4.2. Kulttuuriala

Kulttuuriala laati alalle yhteisen vision ja kulttuurialan koulutusta kehittävät periaatteet. Kulttuurialalla on syytä selkiyttää koulutusalan kokonaiskuvaa, kerätä alan koulutusta, työllistymistä ja vaikuttavuutta koskevaa tutkimustietoa ja tehdä esityksiä alan koulutuksen kehittämiseksi. Kehittämisryhmä ehdotti seuraavia muutoksia koulutusohjelmarakenteeseen:

- ❖ amk-tasoinen restauroinnin koulutusohjelma lopetetaan
- ❖ musiikinopettajan suuntautumisvaihto poistetaan, jatkaa musiikkipedagogin suuntautumisvaihtoehtona
- ❖ uudeksi tutkintonimikkeeksi ehdotetaan Kirjastonhoitaja (AMK), jolloin tradenomi-tutkintonimike poistuu kulttuurialalta.

Kehittämisryhmä ehdotti kulttuurialalle kaksivuotista kehittämishanketta, jonka tehtävänä on selkiyttää koulutusalan kokonaiskuvaa, kerätä alan koulutusta, työllistymistä ja vaikuttavuutta koskevaa tutkimustietoa ja tehdä esityksiä alan koulutuksen kehittämiseksi.

Johto- ja ohjausryhmä kannattavat hankkeen aloittamista ja painottavat, että kulttuurialan koulutusta on tarkasteltava eri koulutusasteet ja – muodot kattavana kokonaisuutena. Kulttuurialan tutkintonimikkeet muodostavat epäloogisen kokonaisuuden ja sitä on tulevassa työssä selkiytettävä.

(Liite 3)

4.3. Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

Liiketalouden kehittämisryhmä oli jo aiemmin työstänyt uutta koulutusohjelmarakennetta. Kehittämisryhmä esitti liiketalouden ammattikorkeakoulututkintoon johtaviksi koulutusohjelmiksi seuraavia:

Liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma,
Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelma,
Finanssi- ja talousasiantuntijan koulutusohjelma,
Myyntityön koulutusohjelma,
Turvallisuusalan koulutusohjelma,
Utbildningsprogrammet i företagsekonomi,
Degree Programme in International Business ja
Degree Programme for Multilingual Management Assistant.

Ylemmiksi liiketalouden ammattikorkeakouluohjelmiksi esitetään kahta ohjelmaa: Liiketoiminnan kehittämisen koulutusohjelma sekä Degree Programme in International Business Management.

Johto- ja ohjausryhmä kannattavat kehittämisryhmän esityksen mukaisten muutosten tekemistä.

(Liite 4)

4.4. Luonnontieteiden ala

Luonnontieteiden alan kehittämisryhmä esitti koulutusalan nimen muuttamista tietojen ja viestintäteknologian alaksi ja tutkintonimikkeen muuttamista it-tradenomiksi. Ohjausryhmän näkemys oli, että näitä muutoksia ei kannateta. Koulutuslajaottelua

10/19

koskeva kehittäminen täytyy tehdä kokonaisuutena eikä tässä vaiheessa ole tarkoituksenmukaista muuttaa yhden koulutusalan nimeä. Tutkintonimikkeiden selkeyden vuoksi ei ohjausryhmä halunnut tukea mahdollisuutta liittää tunnettuun tutkintonimikkeeseen etuliitettä. Sen sijaan ARENE:n hallitus ja ohjausryhmä kannattavat muita kehittämisryhmän tekemiä muutosesityksiä.

Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviksi koulutusohjelmiksi esitettiin seuraavia:

Tieto- ja viestintäteknologian koulutusohjelma,

Utbildningsprogrammet i informations- och kommunikationsteknologi ja

Degree Programme in Business Information Technology.

Ylempään amk-tutkintoon johtaviksi koulutusohjelmiksi esitetään tietojärjestelmien kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelmaa, sähköisen asiain ja arkistoinnin koulutusohjelmaa ja Degree Programme in Information Systems Management.

Johto- ja ohjausryhmä kannattavat esitystä ja esittävät lisäksi, että jatkossa tulee myös tarkastella koulutusohjelman sijoittumista koulutusala- jaotteluun.

(Liite 5)

4.5. Luonnonvara- ja ympäristöala

Kehittämisryhmä esitti luonnonvara- ja ympäristöalalle kolmea ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa suomenkielistä koulutusohjelmaa, ruotsinkielisten koulutusohjelmien jatkamista nykyisellä rakenteella ja uutta ja jatkavaa englanninkielistä koulutusohjelmaa:

Metsätalouden koulutusohjelma,

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma,

Ympäristöalojen koulutusohjelma,

UP för landsbygdsnäringsarna och landskapsplanering

la för lantbruksnäringarna

la för landskapsplanering

la för trädgårdsnäring

UP för skogsbruk och miljö

la för miljöplanering

la för skogsbruk

Degree Programme in Natural Resources ja

Degree Programme in Integrated Coastal Zone Management.

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviksi koulutusohjelmiksi esitettiin yhtä suomenkielistä koulutusohjelmaa (Luonnonvara- ja ympäristöalan koulutusohjelma) sekä englanninkielistä Degree Programme in Natural Resources – koulutusohjelmaa.

Kehittämisryhmä esitti myös jatkokehitystyötä, jonka tavoitteena on tarkastella alan koulutusohjelmien yhteistä osaamisperustaa.

Johto- ja ohjausryhmä kannattavat kehittämisryhmän esityksiä.

(Liite 6)

4.6. Matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Kehittämisryhmä esitti koulutusohjelmiksi seuraavia:

Matkailu- ja palveluliiketoiminnan koulutusohjelma,
Degree Programme in Tourism and Hospitality Management ja
Utbildningsprogrammet i Turism.

Nykyiset kolme ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusohjelmaa halutaan korvata yhdellä suomenkielisellä ja yhdellä englanninkielisellä koulutusohjelmalla, jotka ovat Matkailu- ja palveluliiketoiminnan johtamisen koulutusohjelma ja Master Degree Programme in Tourism and Hospitality Management.

Kehittämisryhmä esittää nykyisten tutkintonimikkeen uudistamista siten, että Matkailu- ja ravitsemisalan ammattikorkeakoulututkinnon ja Matkailu- ja ravitsemisalan ylempään ammattikorkeakoulututkinnon sijaan tutkintonimikkeet olisivat Matkailu- ja palveluliiketoiminnan ammattikorkeakoulututkinto ja Matkailu- ja palveluliiketoiminnan ylempi ammattikorkeakoulututkinto.

Johto- ja ohjausryhmä kannattavat kehittämisryhmän esityksen mukaisia muutoksia. (Liite 7)

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu on jätti eriävän mielipiteen koulutusohjelmarakenteesta ja esittää, että Hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutusohjelma säilytetään.

4.7. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

4.7.1. Sosiaaliala

Kehittämisryhmän esityksessä ei ehdotettu muutoksia sosiaalialan koulutusohjelmiin eikä sosiaali- ja terveysalan yhteisiin koulutusohjelmiin.

4.7.2. Liikunta-ala

Tässä vaiheessa ei ehdotettu muutoksia liikunta-alan koulutusohjelmiin tai tutkintonimikkeisiin. Tutkintonimikkeisiin ei alalla kuitenkaan olla tyytyväisiä, vaan niiden halutaan olevan yhteneväisiä eurooppalaisen nimikkeistön kanssa.

4.7.3. Kauneusala

Esityksessä ehdotettiin alan nimen muutosta kosmetiikka-alaksi ja koulutusohjelman nimeksi Kosmetiikka-alan koulutusohjelma.

4.7.4. Terveysala

Kehittämisryhmä esitti neljän koulutusohjelmakokonaisuuden kautta jäsenyväää ammattikorkeakoulututkintojen ja ylempien ammattikorkeakoulututkintojen rakennetta (hoito-osaaminen, kuntoutusosaaminen, apuvälineosaaminen ja diagnostinen osaaminen). Lisäksi kehittämisryhmä esitti jalkaterapeutin tutkintonimikkeen poistamista ja ydinosaamisen liittämistä osaksi täydennys- ja erityispätevyyteen johtavaa koulutusta, naprapaatin tutkintonimikkeen poistamista ja vastaavan osaamisen tarjoamista erityispätevyyteen johtavina opintoina, osteopaatin osaamisen liittämistä osaksi ylempää ammattikorkeakoulututkintoa, apuvälineteknikon tutkintonimikkeen poistamista ja vastaavan osaamisen liittämistä osaksi toiminta- ja osaksi fysioterapia-

peutin opintotarjontaa sekä optometristin tutkintonimikkeen muuttamista optikko (AMK) – nimikkeeksi.

Johto- ja ohjausryhmän näkemyksen mukaan terveysalan koulutusohjelmarakenteen ja tutkintonimikkeiden selkeyttämistä on jatkettava siten, että keskustelua käydään ammattikorkeakouluyhteisön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä Valviran kanssa. Ryhmät eivät kannata kehittämisryhmän esittämiä tutkintonimikkeiden poistoja tässä vaiheessa, vaan edellyttävät jatkokeskustelua terveysalan koulutusohjelmarakenteesta ja tutkintonimikkeistä. Sosiaali-, liikunta- ja kauneusalojen esitykset ovat kannatettavia.

(Liite 8)

4.8. Tekniikan ja liikenteen ala

Kehittämisyhmä esitti, että koulutusohjelmarakenne jäsentyy koulutusohjelmakokonaisuuksien kautta. Hakukohteena olevien koulutusohjelmakokonaisuuksien määrää haluttiin vähentää ja ohjausryhmän kanta oli, että niiden lukumäärää on karsittava noin kymmeneen. Kehittämisryhmä päätyi esitykseen, jossa koulutusohjelmakokonaisuudet ovat seuraavat: koneala, sähköala, prosessiala, energia-ala, rakentaminen, logistiikka ja informaatioteknologia.

Johto- ja ohjausryhmä kannattaa tekniikan koulutusohjelmien karsimista ja laajempien koulutusohjelmakokonaisuuksien muodostamista. Johto- ja ohjausryhmä esittävät, että koulutusohjelmakokonaisuuden kehittämistä jatketaan Inssi-hankkeessa.

(Liite 9)

5. Ammattikorkeakoulututkintoja ja koulutusohjelmia koskevat linjaukset

Sidosryhmähaastattelujen tuloksia analysoitiin ohjausryhmässä ja johtoryhmässä ja niiden perusteella laadittiin viisi linjausta, jotka koskevat ammattikorkeakoulututkintoja, niihin johtavia koulutusohjelmia sekä koulutusohjelmarakenteen tulevaa kehitystä. Linjaukset ovat seuraavat:

5.1. Koulutusohjelmien kokonaisuus ja koulutusohjelman tehtävät

Koulutusohjelmia tarkastellaan sekä koulutusaloittain että kokonaisuutena. Koulutusohjelmat muodostavat alan keskeisiä, työ- ja elinkeinoelämäläheisiä ja kansainvälisyyden haasteisiin vastaavia kokonaisuuksia. Alan koulutusohjelmarakenne perustuu ennakoivaan ja tulevaisuusorientoituneeseen näkemykseen. Koulutusohjelmarakenteessa toteutuu Bolognan prosessin mukainen kaksisyklisyys, joka tukee opiskelijan ammatillisen kehittymisen prosessia.

Tutkintonimikkeet muodostavat alakohtaisesti selkeän kokonaisuuden ja ovat työelämän kannalta relevantteja. Koulutusohjelmien nimet vastaavat koulutusohjelman sisältöä ja nimistö on valtakunnallisesti yhtenäinen. Jokainen ammattikorkeakoulututkinto sijoittuu Tutkintojen ja muun osaamisen kansallisen viitekehityksen tasolle 6.

Koulutusohjelma on tarpeeksi laaja kokonaisuus, jonka vastaavuus työ- ja elinkeinoelämän sekä alueen muuttuviin tarpeisiin varmistetaan ammattikorkeakoulun vuorovaikutteisella opetussuunnitelma- ja kehitystyöllä. Koulutusohjelma muodostuu osaamiskokonaisuuksista, jotka voivat olla myös koulutusalarajoja ylittäviä. Koulutusohjelman tehtävänä on mahdollistaa korkeakoulutasoisen ammatillisen ja työelämäläheisen osaamisen kehittyminen, opiskelijan joustavat koulutuspolut ja erilaiset osaamisen painotukset. Koulutusohjelmien opetussuunnitelmat ja niiden tavoitteet kehitetään osaamisperustaisiksi.

Linjauksen perustelut ja linjauksen mukaisen toiminnan kehittäminen: Työ- ja elinkeinoelämäläheisyys nähdään ammattikorkeakoulutuksen kivijalkana. Tulevaisuuden työelämässä tarvittavaa osaamista on ennakoitu sekä määrällisesti että laadullisesti, mutta osaamistarpeisiin vastaaminen edellyttää mahdollisuutta reagoida nopeasti muuttuviin olosuhteisiin ja opiskelijoiden mahdollisuutta luoda yksilöllisiä opiskelupolkuja. Kehittämisessä tarvitaan yli koulutusalarajojen menevää orientaatiota ja myös koulutusaluokittelua olisi hyvä arvioida ja tarkastella tulevaisuuden työelämävisioiden ja ennakkoinnin näkökulmasta. Tutkintonimikkeiden kokonaisuus vaatii vielä joiltakin osin kehittämistä.

Koulutusohjelma ei saa muodostua tavoiteltavaa osaamista rajaavaksi, vaan opetussuunnitelma- ja opetuksen järjestämiskäytännöt tukevat myös nykyisiä koulutusalarajoja ylittäviä opiskelupolkuja. Osaamisen tason määrittämiseksi täytyy yhä vahvistaa opetussuunnitelmien osaamisperustaisuutta. Tämän tueksi projektissa laadittiin aiemmassa ECTS-hankkeessa (2006) laadittujen suositusten pohjalta ARENE:n suositus tutkintojen kansallisen viitekehyksen (NQF) ja tutkintojen yhteisten kompetenssien soveltamisesta.

(Liite 10)

5.2. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavat koulutusohjelmat

Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen koulutusohjelmien lähtökohtana ovat työelämää kehittävät osaamiskokonaisuudet. Koulutusohjelmissa luodaan uudenlaista, yhdistävää osaamista ja koulutusohjelman rakenne voi muodostua koulutusaloja ylittävistä osaamiskokonaisuuksista. Tutkinnon muodostumista ohjataan ammattikorkeakoulun tutkintosäännöllä.

Koulutusohjelmien perustana ovat opiskelijoiden työkokemus ja aiempi osaaminen. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto kohottaa opiskelijan koulutustason Bolognan prosessin mukaiseksi maisteritasoiseksi tutkinnoksi. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot sijoittuvat Tutkintojen ja muun osaamisen kansallisen viitekehyksen tasolle 7.

Koulutusohjelmat kehittävät opiskelijoiden laaja-alaista ja työelämää uudistavaa moniosaamista.

Koulutusohjelma voi myös olla luonteeltaan asiantuntijaosaamista syventävä, mikäli ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tarve on perusteltu (esimerkiksi tulkkitoiminnan tai konservointialan koulutusohjelmat).

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tutkintonimikkeeksi ehdotetaan maisteri (amk).

Linjauksen perustelut ja linjauksen mukaisen toiminnan kehittäminen: Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon asema vaatii yhä vakiinnuttamista. Tässä hankkeessa ylempien tutkintojen ja niihin johtavien koulutusohjelmien tarkastelua ei ehditty tehdä riittävän syvällisesti. Jatkossa on tärkeää arvioida syvemmin ammattikorkeakoulututkintojen ja ylempien ammattikorkeakoulututkintojen ja niihin johtavien koulutusohjelmien sekä erikoistumisopintojen, erityispätevyyksien ja oppisopimustyyppisen täydennyskoulutuksen kokonaisuutta.

Tällä hetkellä jokaisella koulutusosalalla on omia johtamiseen ja kehittämiseen liittyviä koulutusohjelmia. Projekti esittää, että johtamisen ja kehittämisen koulutusohjelma on useampien koulutusalojen yhteinen. Johtajuuden ja kehittämisen lisäksi voi olla myös muita, kaikkia aloja yhdistäviä teemoja (esimerkiksi yrittäjyys), joissa useammilla koulutusaloilla voi olla yhteinen koulutusohjelma. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutusohjelma on useimmiten laaja-alainen ja moniosaamista tuottava, mutta joissain tapauksissa sen luonne voi olla myös ydiosaamista syventävä. Silloinkin osaamistarpeen tulee olla pitkäaikainen, kansallisesti merkittävä ja yhtenevä ammattikorkeakoulun muun koulutustarjonnan kanssa.

Koulutusohjelmien lukumäärää on syytä rajoittaa siten, että koulutusosalalla voi olla 1-2 maisteritasoista koulutusohjelmaa.

ARENE esittää, että ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tutkintonimikkeeksi tulee maisteri (AMK).

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tutkintonimikkeitä on tällä hetkellä yli kaksikymmentä. Nimikkeiden määrä tuottaa työelämän kannalta vaikeasti hallittavan kokonaisuuden eikä kuvaa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneen henkilön osaamista eikä suoritettun tutkinnon tasoa. Lisäksi nimikkeiden määrä vaikeuttaa yhteisen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon profiilin ja Bolognan prosessin mukaisen toisen syklin tutkinnon tuottaman korkealaatuisen ammatillisen osaamisen kehittämistä. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tavoitteena on tuottaa laaja-alaista ja moniosaajuuteen perustuvaa maisteritasoista osaamista. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää yli nykyisten koulutusalarajojen meneviä osaamiskokonaisuuksia ja koulutusohjelmia. Yhden esteen tällaisten ohjelmien kehittämiselle muodostaa nykyinen tutkintonimikejärjestelmä.

Bolognan prosessin yhtenä keskeisenä tavoitteena on korkeakoulujen tutkintorakenteiden yhdenmukaistaminen. Toisen syklin maisteritasoisten tutkintojen tutkintonimikkeiden yhteneväisyys on ARENE:n käsityksen mukaan osa tätä tavoitetta. Maisteri-tutkintonimike kertoo myös työelämälle ja muille sidosryhmille selkeästi

tutkinnon tuottaman osaamisen tasosta. Tutkinnon nimen jäljessä oleva AMK-lyhenne erottaa sen riittävästi yliopistojen maisteritutkinnoista.

Yleinen kansainvälinen kehitys tukee maisteri (AMK) – nimikkeen ottamista käyttöön. Yhtenäinen eurooppalainen korkeakoulujärjestelmä edellyttää kansallisia järjestelmiä, jotka ovat vertailtavia ja läpinäkyviä. ARENEn kanta on, että korkeakoululaitoksen yhteinen maisteri-nimike edistää tätä tavoitetta. Englanninkielisten koulutusohjelmien tuottama tutkintonimike on Master.

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden henkilöiden palautteiden mukaan nykyisten ylemmän ammattikorkeakoulututkintojen tutkintonimikkeiden tunnettuus on työelämässä heikko. Tutkintonimikkeet eivät rinnasta tutkinnon suorittaneiden osaamista maisteritason tutkintoihin ja tästä aiheutuu opiskelijoille ja tutkinnon suorittaneille epäselvyyttä ja haittaa. Myös työelämän järjestöt ovat todenneet, että tutkinnot ja tutkintonimikkeet ovat vielä heikosti tunnettuja. Maisterinimikkeen ottaminen käyttöön lisää tutkinnon vertailtavuutta ja edistää tutkinnon tunnettuutta huomattavasti.

5.3. Uusista koulutusohjelmista päättäminen

Koulutusohjelmista päättää pääsääntöisesti ammattikorkeakoulu. Päätöksenteossa noudatetaan ammattikorkeakoulun strategisia linjauksia sekä opetusministeriön linjauksia ja kriteerejä. Menettely vahvistaa ammattikorkeakoulun autonomiaa ja yhteiskunnallisen tehtävän toteutumista sekä lisää toiminnan ja järjestelmän joustavuutta.

Prosessia arvioidaan opetusministeriön kanssa käytävissä neuvotteluissa ja Korkeakoulujen arviointineuvoston auditoinnin yhteydessä.

Linjauksen perustelut ja linjauksen mukaisen toiminnan kehittäminen: Uuden koulutusohjelman kehittäminen ja toteutuksen aloittaminen on tällä hetkellä pitkä prosessi erityisesti nopeasti kehittyvän työelämän tarpeisiin vastaamisen näkökulmasta. Ammattikorkeakoulut haluavat toimia autonomisesti ja vastuullisesti myös koulutusohjelmatarjonnan kehittämisessä.

On kuitenkin tarpeellista, että opetusministeriö yhä säätelee joidenkin erityisalojen koulutusta ja antaa niiden toteuttamisen erityistehtäväksi tietyille ammattikorkeakouluille. Tällaisia erityisaloja ovat esimerkiksi palo- ja pelastustoimi, maanmittausala ja osa terveysalan koulutuksista. Opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välisiä vastuualueita on syytä pohtia jatkossa enemmän. ARENE esittää, että opetusministeriö päättää jatkossakin koulutusaloittaisista opiskelijamääristä ja tutkintotavoitteista.

5.4. Uusien koulutusohjelmien valmistelu

Uusia koulutusohjelmia esitetään työelämän ja aluekohtaisiin tarpeisiin sekä ammattikorkeakoulun strategisiin linjauksiin perustuen. Koulutusohjelmaesitysten tekemiseen laaditaan ammattikorkeakouluissa sisäinen prosessikuvaus, jossa varmistetaan koulutusohjelmaesityksen työelämä- ja yrittäjyyslähtöisyys, alueellinen ja joissakin tapauksissa valtakunnallinen osaamistarve sekä Bolognan prosessin mukaiset reuna-

ehdot. Prosessikuvauksessa ammattikorkeakoulut hyödyntävät koulutusohjelmien laatuksiteerisuositusta.

Linjauksen perustelut ja linjauksen mukaisen toiminnan kehittäminen: Linjauksen 3 toteutuessa on ammattikorkeakouluissa kiinnitettävä erityistä huomiota uusien koulutusohjelmien laadukkaaseen valmisteluun. Valmisteluprosessin tueksi on projektissa laadittu ARENE:n suositus uuden ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutusohjelman arviointikriteereiksi, jotka ammattikorkeakoulujen suositellaan ottavan käyttöön. (Liite 11)

5.5. Tutkintojen muodostumisen periaatteet tulevaisuudessa

Tutkintoon johtavan koulutuksen muodostumisen rakenteita kehitetään joustaviksi, työelämäläheisiksi ja opiskelijan valinnanmahdollisuuksia lisääviksi. Tämä saattaa edellyttää koulutusohjelmarakenteesta luopumista, koulutusalarakenteen uudelleenarvioimista ja siirtymistä muunlaisiin, esimerkiksi ydinosaamisen ja täydentävien opintojen kautta jäsenyviin tutkintoihin ja nykyistä laajempiin, myös opiskelijavalintojen kannalta mielekkäisiin tutkintokokonaisuuksiin. Tällöin tulee ottaa huomioon myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteisen sähköisen hakujärjestelmän tuomat haasteet.

Muutokset edellyttävät, että kehittämiseen liittyvä valmistelu toteutetaan laajana yhteistyönä sidosryhmien kanssa. Kehittämisen lähtökohtina ovat tulevaisuuden työelämän vaatimukset, kansainvälisen korkeakoulutuksen haasteet sekä yhteistyö yliopistojen kanssa. Korkeakoulujen tutkintoja uudistettaessa tulee ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen samojen alojen koulutusta ja tutkintoja arvioida ja kehittää kokonaisuutena.

Linjauksen perustelut ja linjauksen mukaisen toiminnan kehittäminen: Koulutusohjelmiin perustuva malli saavuttaa ammattikorkeakoulututkinto ei ole ainoa tapa organisoida koulutusta. Koulutusohjelmiin perustuva organisointi saattaa johtaa tilanteeseen, jossa ajatellaan tulevaisuuden työtehtävien olevan tarkasti ennakoitavissa ja luodaan työtehtäviin soveltuvia ”ohjelmoituja” opiskelupolkuja.

Koulutusohjelmaprojektin aikana on hahmotettu myös toisenlaisia tapoja saavuttaa tutkinto. Lähtökohdiksi ovat muodostuneet hakuprosessiin liittyvän valintayksikön laajentaminen, modulaarisen mallin mahdollistaminen ja esimerkiksi ydinosaamisen ja täydentävien opintojen kautta jäsenyvät tutkinnot ja opiskelupolut. Hakujärjestelmää kehitettäessä on tehtävä alakohtaista vertailua yliopistojen koulutustarjonnan kanssa. Tätä kehittämistä täytyy jatkaa yhteistyössä eri tahojen kanssa jatkona koulutusohjelmaprojektissa aloitetulle keskustelulle.

6. Muut koulutusohjelmaprojektin toiminnot

6.1. Suositus NQF:n ja yhteisten kompetenssien soveltamisesta ammattikorkeakouluissa

Koulutusohjelmaprojektin ohjausryhmä totesi tarpeelliseksi päivittää ECTS-hankkeen aikana laaditut ammattikorkeakoulututkintojen yleiset kompetenssit. Tutkintojen ja muun osaamisen kansallisessa viitekehyksessä ehdotetut eri tasojen osaamisen kuvaukset otettiin kehittämisen lähtökohdaksi. Työtä varten perustettiin työryhmä, johon kuuluivat suunnittelu- ja laatujohtaja Pekka Auvinen Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta, kehittämisjohtaja Outi Kallioinen ja johtaja Katariina Raij Laurea-ammattikorkeakoulusta, yliopettaja Janne Roslöf Turun ammattikorkeakoulusta, asiantuntija Johanna Heikkilä Jyväskylän ammattikorkeakoulusta ja pääsihteerit Timo Luopajarvi ja projektipäällikkö Hanna Ilola ARENEsta.

Työskentelyn aluksi ammattikorkeakouluilta kerättiin kyselyn avulla kokemuksia siitä, miten aiempaa suositusta yleisistä kompetensseista oli eri ammattikorkeakouluissa sovellettu ja minkälaista kehittämistä niiden arvioitiin tarvitsevan. Kaikissa ammattikorkeakouluissa suositukset oli otettu käyttöön, joko sellaisenaan tai sovellettuna. Suurimmat haasteet liittyivät osaamisen arviointiin. Lisäksi uudessa suosituksessa yleisen kompetenssien käsite muutettiin yhteisiksi kompetensseiksi ja osaamisen kuvauksissa tehtiin selkeät erot ammattikorkeakoulu- ja ylemmän ammattikorkeakoulutasojen osaamiseen. Uusitut yhteiset kompetenssit muodostuvat seuraavista osa-alueista: oppimisen taidot, eettinen osaaminen, työyhteisöosaaminen, innovaatio-osaaminen ja kansainvälistymisosaaminen. (Liite 10)

6.2. Suositus uusien koulutusohjelmien arviointikriteereiksi

Koulutusohjelmaprojektin ohjausryhmässä todettiin, että esitys koulutusohjelmapäätösten siirtämisestä ammattikorkeakouluille edellyttää uusien koulutusohjelmien valmistelulta vastuullisuutta ja yhteisiä linjauksia. Siksi päätettiin laatia uusia koulutusohjelmia ja niiden valmistelua koskevat kriteerit. Arviointikriteerien laatimista varten perustettiin työryhmä, johon kuuluivat laatujohtaja Riitta Paasivuori ja opetusneuvos Ulla Voutilainen Savonia-ammattikorkeakoulusta, suunnittelu- ja laatujohtaja Pekka Auvinen Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta ja projektipäällikkö Hanna Ilola ARENEsta. Kriteerien laatimisessa hyödynnettiin vastaavia ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien koulutusohjelmien arviointikriteerejä ja muita koulutusohjelmia linjaavia asiakirjoja. Kriteerit laadittiin niin, että ne toimivat ammattikorkeakoulussa itsearviointin välineenä ja keskeisiksi arviointialueiksi valittiin koulutusohjelman suunnittelun lähtökohdat ja tarve, koulutusohjelman kokonaisuuden suunnittelu, koulutusohjelman opiskelijoiden rekrytointi ja valintamenettelyt sekä koulutusohjelman laadunvarmistus, seuranta ja arviointi. (Liite 11)

7. Kehittämistyön jatkaminen

Koulutusohjelmaprojektissa aloitettua kehittämistä tulee jatkaa edelleen. Kehittämisen painopiste valikoituu sen mukaan, mitkä tässä raportissa esitetyistä linjauksista toteutuvat. Mikäli koulutusohjelmarakenne säilyy, tarvitaan alakohtaista kehittämistä ja selkeyttämistä erityisesti tekniikan ja liikenteen alalla, luonnonvara- ja ympäristö-, kulttuuri- sekä terveysaloilla. Muiden alojen osalta esitetään raportissa esitettyjen muutosten toimeenpanoa.

Jos koulutusohjelmarakenteesta luovutaan (linjaus 5), tarvitaan korkeakoulututkintojen yhteistä kehittämistä esimerkiksi laajana projektina. Johto- ja ohjausryhmän näkemys on, että rakennetta tulisi kehittää linjauksen 5 suuntaan siten, että muutokset astuvat voimaan vuonna 2013.

8. Yhteenveto koulutusohjelmaprojektin esityksistä ja suosituksista

- ❖ Koulutusohjelmat muodostavat alakohtaisesti selkeän kokonaisuuden ja ne ovat työelämän kannalta relevantteja.
- ❖ Ammattikorkeakoulututkintoon johtavat koulutusohjelmat muodostuvat osaamiskokonaisuuksista, jotka voivat olla nykyisiä koulutusalarajoja ylittäviä.
- ❖ Koulutusohjelma mahdollistaa opiskelijan joustavat koulutuspolut ja erilaiset osaamisen painotukset.
- ❖ Ammattikorkeakouluja suositellaan ottamaan käyttöön ARENEn suositus tutkintojen kansallisen viitekehyksen (NQF) ja tutkintojen yhteisten kompetenssien soveltamisesta.
- ❖ Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavissa koulutusohjelmissa luodaan uudenlaista, yhdistävää osaamista ja koulutusohjelman rakenne voi muodostua koulutusaloja ylittävistä osaamiskokonaisuuksista. Koulutusohjelmat kehittävät työelämää uudistavaa moniosaamista.
- ❖ Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tutkintonimikkeeksi ehdotetaan maisteri (AMK).
- ❖ Nykyistä koulutusohjelmarakennetta selkeytetään edelleen tekniikan ja liikenteen alalla, luonnonvara- ja ympäristöalalla sekä kulttuuri- ja terveysaloilla.
- ❖ Uusista koulutusohjelmista päättää pääsääntöisesti ammattikorkeakoulu.
- ❖ Uusien koulutusohjelmien valmistelun tueksi ammattikorkeakouluja suositellaan ottamaan käyttöön ARENEn suositus ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutusohjelman arviointikriteereistä.
- ❖ Tutkintojen muodostumisen periaatteita kehitetään esimerkiksi ydinosaamisen ja täydentävien opintojen kautta jäsenyviin tutkintoihin. Kehittämistä varten tarvitaan jatkohanke, jossa koulutusohjelmaprojektissa aloitettua keskustelua laajennetaan käsittämään koko korkeakoulukenttä, arvioidaan koulutusalojen ja tavoitteena olevan ammattikorkeakouluisa tuotettavan osaamisen suhdetta ja kehitetään tarvittavia ohjausjärjestelmiä.